

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра реабілітаційної медицини

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи
проф. І.П.Шмакова

вересень 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації хворих на
артеріальну гіпертензію з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом»

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 222 «Медицина»

Освітньо-професійна програма: Медицина

Одеса 2021 - 2022

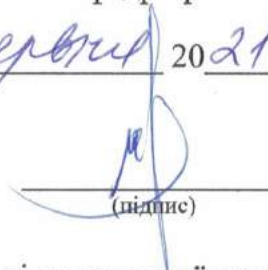
Програму складено на складена на підставі освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти з підготовки докторів філософії зі спеціальності 222 «Медицина» ОНМедУ, затвердженою Вченою Радою ОНМедУ від 04.06.2020 року (протокол № 4).

Розробники: д.мед.н., професор Шмакова І.П., асистент Павлоцька І.Г.

Програму обговорено на засіданні кафедри реабілітаційної медицини

Протокол № 12 від «29» серпня 2021р.

Завідувач кафедри,
д.мед.н, професор

(підпис)

Шмакова І.П.

Програму ухвалено на засіданні предметної циклової комісії з терапевтичних дисциплін ОНМедУ

Протокол № 1 від 27.08.2021р.

Голова предметної

циклової методичної комісії з терапевтичних дисциплін

д.мед.н., професор

(підпис)

Мацегора Н.А.

Програму затверджено на засіданні Центральної координаційно-методичної Ради ОНМедУ

Протокол № 1 від 30.08.2021р.

1. Опис навчальної дисципліни (анотація)

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	Денна форма навчання	
Загальна кількість:	Додаткова	
Кредитів – 4,0	Лекції	14 годин
Годин – 120	Семінари	2 години
Змістових підрозділів – 1	Практичні	44 годин
	Самостійна робота	60 годин
	У т.ч. індивідуальні завдання	0
	Форма підсумкового контролю	Залік

2. Мета та завдання вибіркової навчальної дисципліни

«Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації хворих на артеріальну гіпертензію з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом»

Мета: оволодіння комплексом знань, вмінь, навичок раціонального й обґрунтованого діагностичного й методологічного ведення хворих із коморбідною патологією для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки, виконання функціональних обов'язків, пов'язаних з покращенням якості життя пацієнтів та підвищенням ефективності комплексного відновлювального лікування хворих на АГ з хронічною ішемією мозку та супутнім цукровим діабетом 2 типу.

Завдання:

1. надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо комплексного підходу до методів діагностики та лікування пацієнтів на артеріальну гіпертензію з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом з урахуванням особливостей перебігу даних захворювань;
2. надання здобувачам ступеня доктора філософії знань відносно актуальних протоколів обстеження та комплексного відновлювального лікування хворих з поліморбідною судинною патологією, на основі комплексного застосування стандартної медикаментозної та високотехнологічної терапії.
3. надання здобувачам ступеня доктора філософії знань щодо необхідності комплексної оцінки клінічного, нейрофункціонального, біохімічного стану та стратифікації ризиків, прогнозування якості життя хворих на АГ з енцефалопатією та ЦД 2 типу.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності за вимогами Національної рамки кваліфікацій (НРК)

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Вміння працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Навички до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, здатність генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК7. Вміння планувати та управляти часом.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності.

Професійні компетентності аспіранта (здобувача) – здатності до реалізації таких професійних обов'язків за видами діяльності:

СК1. Глибокі знання і структуроване розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини і майбутньої професійної діяльності у сфері вищої медичної освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за напрямком наукових досліджень, формулювання дослідницьких питань, генерування наукових гіпотез у галузі медицини.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини та фармації згідно з цілями та завданнями наукового проєкту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості та обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання. Аспірант (здобувач) має:

ПРН1. Застосовувати науково-професійні знання; формулювати ідеї, концепції з метою використання в роботі освітнього та наукового спрямування.

ПРН2. Демонструвати знання методології дослідження загалом і методів певної галузі наукових інтересів зокрема.

ПРН3. Інтерпретувати та аналізувати інформацію, коректно оцінювати нові й складні явища та проблеми з науковою точністю критично, самостійно і творчо.

ПРН8. Втілювати та вдосконалювати сучасні методики дослідження за обраним напрямом наукового проєкту та освітньої діяльності.

ПРН9. Винаходити нові способи діагностики, лікування та профілактики захворювань людини.

ПРН10. Використовувати результати наукових досліджень в медичній та фармацевтичній практиці, освітньому процесі та суспільстві.

ПРН13. Керувати роботою колективу студентів, колег, міждисциплінарної команди.

ПРН16. Дотримуватися етичних принципів в роботі з пацієнтами, наукової етики – з лабораторними тваринами.

ПРН17. Демонструвати академічну доброчесність та діяти відповідально щодо достовірності отриманих наукових результатів.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант (здобувач) повинен:

Знати:

- етіологію, патогенез, сучасні класифікації, засоби профілактики АГ та ЦД;
- клінічну картину, сучасні особливості перебігу та можливі ускладнення при АГ та ЦД, зокрема особливості перебігу в різних вікових групах, при коморбідних та поліморбідних станах;
- сучасні методи клінічного та лабораторно-інструментального обстеження хворих на АГ та ЦД (включно з рентгенологічними, радіонуклідними, ультразвуковими, ангіографічними, комп'ютерними та МРТ-діагностикою), усвідомлювати інформативність, чутливість та специфічність цих методів;
- сучасні критерії діагнозу АГ та ЦД;
- сучасні методи лікування та реабілітації, показання/протипоказання до їх застосування;
- фармакологічну характеристику основних класів лікарських препаратів та механізми їхньої дії;
- принципи раціонального вибору лікарських засобів для лікування основних патологічних симптомів та синдромів, зокрема при невідкладних станах в клініці внутрішніх хвороб;
- саногенетичні механізми впливу фізичних факторів, лікувальної фізкультури, дієти.

Вміти:

- оцінити статус пацієнта з АГ та ЦД;
- провести його повне фізикальне обстеження (огляд, пальпація, аускультация, вимір артеріального тиску, визначення характеристик пульсу), включно з обстеженням інших систем органів (серцево-судинної, ендокринної, сечовидільної, кістково-м'язової, кровотворення);
- оцінити стан пацієнта для ухвалення рішення про обсяг та вид оптимальної медичної допомоги;
- встановити пріоритети для розв'язання проблем здоров'я пацієнта (критичний стан, термінальний стан, больовий синдром, стабільний перебіг, прогресування хвороби, геріатричні проблеми, інвалідизація);

- оцінити соціальні фактори, що впливають на стан фізичного здоров'я пацієнта (культурологічні, етнічні, релігійні, індивідуальні, родинні, безробіття, психічні травми тощо);
- сформулювати попередній діагноз;
- визначити необхідний об'єм обстеження з урахуванням сучасних стандартів, прогнозу захворювання та програми диференційної діагностики хвороби;
- інтерпретувати результати обстеження;
- сформулювати повний клінічний діагноз (основний, ускладнення основного, супутні захворювання);
- розробити план терапевтичних дій з урахуванням особливостей перебігу хвороби та її попереднього лікування;
- Призначити лікування пацієнту;
- визначити показання до інвазивних методів лікування у конкретного пацієнта;
- надати рекомендації з профілактики ускладнень, реабілітації та покращення прогнозу;
- застосовувати навички правильного ведення медичної документації;
- фахово застосовувати методи обстеження хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім ЦД II типу;
- застосовувати методи надання медичної допомоги при невідкладних станах та загрозливих для життя станах в клініці внутрішніх хвороб;
- застосовувати навички рецензування історій хвороб померлих, участі в клініко-летальних комісіях

4. Зміст і структура вибіркової навчальної дисципліни

№	Назва курсу та розділу	Л	С	Пр	СР	Всього
1.	Актуальність проблеми коморбідних станів АГ та ЦД. Поширеність АГ та ЦД. Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації. Класифікація.	2		4	6	12
2	Сучасна діагностика АГ та гіпертензивної енцефалопатії. Методи діагностики.	2		6	10	18
3	Сучасні підходи до АГ та гіпертензивної енцефалопатії з позиції доказової медицини. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування.	2		6	10	18

4	Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації ЦД II типу. Поширеність.	2		4	6	12
5	Основні принципи складання реабілітаційних програм хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2		8	8	18
6	Місце та роль фізичних чинників в реабілітаційних програмах хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2		8	10	20
7	Високотонна терапія: механізми саногенетичної дії, методики застосування, показання та протипоказання. Обґрунтування застосування у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2	2	8	10	22
	ВСЬОГО	14	2	44	60	120

5. Темі лекційних занять.

1.	Актуальність проблеми коморбідних станів АГ та ЦД. Поширеність АГ та ЦД. Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації. Класифікація.	2
2	Сучасна діагностика АГ та гіпертензивної енцефалопатії. Методи діагностики.	2
3	Сучасні підходи до АГ та гіпертензивної енцефалопатії з позиції доказової медицини. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування.	2
4	Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації ЦД II типу. Поширеність	2
5	Основні принципи складання реабілітаційних програм хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2

6	Місце та роль фізичних чинників в реабілітаційних програмах хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2
7	Високотонна терапія: механізми саногенетичної дії, методики застосування, показання та протипоказання. Обґрунтування застосування у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2

6. Теми семінарів

Високотонна терапія: механізми саногенетичної дії, методики застосування, показання та протипоказання. Обґрунтування застосування у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	2
--	---

7. Теми практичних занять

1.	Актуальність проблеми коморбідних станів АГ та ЦД. Поширеність АГ та ЦД. Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації. Класифікація.	4
2	Сучасна діагностика АГ та гіпертензивної енцефалопатії. Методи діагностики.	6
3	Сучасні підходи до АГ та гіпертензивної енцефалопатії з позиції доказової медицини. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування.	6
4	Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації ЦД II типу. Поширеність	4
5	Основні принципи складання реабілітаційних програм хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	8
6	Місце та роль фізичних чинників в реабілітаційних програмах хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	8
7	Високотонна терапія: механізми саногенетичної дії, методики застосування, показання та протипоказання. Обґрунтування застосування у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	8

8. Теми самостійних робіт

1.	Актуальність проблеми коморбідних станів АГ та ЦД. Поширеність АГ та ЦД. Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації. Класифікація.	6
----	---	---

2	Сучасна діагностика АГ та гіпертензивної енцефалопатії. Методи діагностики.	10
3	Сучасні підходи до АГ та гіпертензивної енцефалопатії з позиції доказової медицини. Медикаментозні та немедикаментозні методи лікування.	10
4	Сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації ЦД II типу. Поширеність	6
5	Основні принципи складання реабілітаційних програм хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	8
6	Місце та роль фізичних чинників в реабілітаційних програмах хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	10
7	Високотонна терапія: механізми саногенетичної дії, методики застосування, показання та протипоказання. Обґрунтування застосування у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.	10

9. Методи навчання

Аудиторні заняття: забезпечуються тематичними методичними розробками, відповідними наочними засобами навчання (презентації, відеолекції), інформаційним ресурсом кафедри, структурованими алгоритмами контролю вмінь.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з тестовими завданнями, самостійне вирішення клінічних завдань.

10. Методи контролю:

Поточний контроль:

- тести вхідного та заключного контролю рівня знань за темою практичного заняття;
- усна відповідь на питання за матеріалом поточної теми;
- розв'язання типових і нетипових клінічних ситуаційних задач;
- контроль практичних навичок.

Підсумковий контроль: не проводиться, вивчення дисципліни завершується заліком на останньому практичному занятті.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

- АГ. Визначення. Етіологія, патогенез. Клінічні прояви, критерії діагностики. Диференційний діагноз. Лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.

- ЦД II типу. Визначення. Етіологічні фактори та патогенез. Класифікація. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем. Значення лабораторних методів дослідження. Діагностичні критерії.
- ЦД II типу. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
- АГ з енцефалопатією. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Значення лабораторних і нейрофункціональних методів дослідження.
- АГ з енцефалопатією. Диференційний діагноз. Профілактика. Прогноз та працездатність.
- АГ з енцефалопатією та ЦД II типу. Етіологічні фактори та патогенез. Клінічні прояви залежно від ураження органів і систем. Значення лабораторних та нейрофункціональних методів дослідження. Діагностичні критерії. Диференційний діагноз. Ускладнення. Принципи лікування. Профілактика. Прогноз та працездатність.
- Застосування фізичних факторів в реабілітації хворих на АГ. Механізми саногенетичної дії. Методики. Показання та протипоказання.
- Застосування фізичних факторів в реабілітації хворих на ЦД II типу. Механізми саногенетичної дії. Методики. Показання та протипоказання.
- Високотонна терапія. Механізми саногенетичної дії. Методики. Показання та протипоказання.
- Принципи складання реабілітаційних програм у хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА ЗАВДАНЬ ДО ЗАЛІКУ

Робота з хворим

- Збирати скарги, анамнез хвороби, анамнез життя;
- Збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція, вгодованість) та оцінювати зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитоподібної та молочної залоз), обстежувати стан кістково-м'язової системи, суглобів;
- Обстежувати інші системи органів: дихання (огляд грудної клітки, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легень);
- Обстежувати стан системи органів кровообігу (огляд і пальпація ділянки серця та судин, перкусія меж серця і аускультация серця та судин);
- Обстежувати стан органів травлення (огляд, перкусія, поверхнева і глибока пальпація);
- Обстежувати стан сечовидільної системи (огляд поперекової ділянки, пальпація нирок)
- Виділити провідний клінічний симптом або синдром.
- Поставити попередній або синдромний діагноз захворювання.
- Призначити та обґрунтувати лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.
- Скласти план обстеження і обґрунтувати застосування кожного неінвазивного та інвазивного методів діагностики, що застосовують у клініці внутрішніх хвороб при АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.

- Інтерпретувати результати лабораторних та інструментальних досліджень
- Здійснювати диференціальну діагностику при основних симптомах і синдромах на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу..
- Поставити клінічний діагноз.
- Визначати принципи та характер лікування (консервативне, оперативне) захворювання.
- Визначити необхідний режим та дієту хворого з системними васкулітами.
- Визначити тактику реабілітації хворих на АГ з енцефалопатією та супутнім цукровим діабетом II типу.
- Визначити тактику вторинної профілактики хворих, які підлягають диспансерному нагляду.
- Вести медичну документацію.
- Діагностувати невідкладні стани.
- Визначити тактику надання екстреної медичної допомоги.
- Надавати екстрену медичну допомогу.
- Виконувати медичні маніпуляції.

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточний контроль. Оцінювання успішності вивчення тем дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Наприкінці вивчення дисципліни поточна успішність розраховується як середній поточний бал, тобто середнє арифметичне всіх отриманих аспірантом оцінок за традиційною шкалою.

Підсумковий контроль. Вивчення навчальної дисципліни завершується заліком. Залік отримають аспіранти (пошукувачи), які не мають пропусків лекцій і практичних занять або відпрацювали пропущені аудиторні заняття і мають середній бал не менше, ніж 3,00.

12. Рекомендована література

Основні літературні джерела:

1. Фізіотерапія і медична реабілітація: poradnik. У 2-х томах / В.М. Запорожан, І.П. Шмакова, В.В. Кенц [та ін.]; за ред. В.М. Запорожана.- Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2010.- Т. 1. Фізичні, лікувальні та профілактичні фактори, пристрої та методи.-88 с.
2. Пшетаковский И.Л. Пути здоровья, качества жизни и активного долголетия / И.Л. Пшетаковский, И.П. Шмакова. - Одесса: Астропринт, 2013.-250 с.
3. Основы физической реабилитации: учебник для студентов вузов / О.К.Марченко. – К.: Олимп. лит., 2012. – 528 с.
4. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник для студентів вищих мед. навч. закладів / В.В. Абрамов, В.В. Клапчук, О.Б. Неханевич [та ін.]: за ред. професора В.В. Абрамова та доцента О.Л. Смирнової. – Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. – 456 с.: іл. 79.

- 5.R.L. Braddom. Physical Medicine and Rehabilitation / R.L. Braddom. – England: Elsevier Science, 2011. – 1536 с.
- 6.Самостійні заняття з фізичного виховання. Навчальний посібник / О.Г. Юшковська, Т.Ю. Круцевич, В.Ю. Середовська, Г.В. Безверхня. – Одеса: Одес. Нац. Мед. ун-т. – 302 с. – (Б-ка студента-медика).
- 7.Спортивная медицина: Учебник для студентов ВУЗ физического воспитания и спорта / Л.Я-Г. Шахлина, Б.Г. Коган, Т.А. Терещенко, В.П. Тищенко, С.М. Футорный; под ред. Л.Я-Г. Шахлиной. – Киев: Наукова думка, 2016. – 452 с.: ил.

Додаткові літературні джерела:

- 1.Gutenbrunner C.,Tederko P.,Grabljevets K., Nugraha B., Responding to the World Health Organizathson Global Disability Action Plan in Ukraine: developing a Nathional Disability, Health and Rehabilitation Plan J Rehabil Med.-2018(50),- P.338-341
- 2.European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. Eur J Phys Rehabil Med 2018. - Vol.54(2). – P.125-321.
- 3.A position paper on physical & rehabilitation medicine programmes in post-acute settings / Ward A., Gutenbrunner C., Giustini A., Delarque A., FialkaMoser V., Kiekens C., Berteau M., Christodoulou N. // J Rehabil Med 2012; (44): 289–298.
- 4.Український журнал фізичної та реабілітаційної медицини №1-2 (04) 2019; «Біла Книга з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі»
- 5.Фізична реабілітація хворих на ішемічну хворобу серця. Юшковська О.Г. Монографія /Одес. держ. мед. ун-т – Одеса: – 2010. – 224 с.
- 6.Физическая реабилитация: методические рекомендации к практическим занятиям для студентов 4 курса медицинского факультета) /О.Г. Юшковская, Н.Н. Кухар, А.Л. Плакида – Одеса: «Полиграф», 2016. – 160 с.
- 7.DeLisa's. Physical Medicine and Rehabilitation / DeLisa's. – Lippincott Williams & Wilkins; Fifth, North Am, 2010. – 2432 с.

13. Електронні ресурси.

1. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України - <http://www.moz.gov.ua>.
2. Указ Президента України «Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю» - <http://wvm.presidem.gov.ua/documents/6782015-19605>.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 №]0.08-р «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» - <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/prozatverdzhennya-planu-zahodiv-iz-vprovadzhennya-v-ukrayini-mizhnarodnoyi-klasifikaciyi-fimkcionuvannya-obmezhen-zhittyediyalnosti>

- ta-zdorovya-ta- mizhnarodnoyi- klasifikaciyi-funkcionuvannya- obmezhen-zhittyediyalnosti- ta-zdorovya-ditej-i-pidlitkiv.
4. Наказ МОЗ України від 23.05.2018 № 981 «Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків» - <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-23-052018-981-prozatverdzhennja-perekladu-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%e2%80%99ja-ta-raizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%e2%80%99ja-ditej-i-pidlitkiv>.
 5. Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я - [http:// moz.gov.ua/mkf](http://moz.gov.ua/mkf).
 6. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» - [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12).
 7. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» - [http://zakon3.rada.gov.ua/ laws/show/2961-15](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2961-15).
 8. Закон України «Про освіту» - [http://zakon4. rada.gov.ua/laws/show/1060-12](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12).
 9. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua>.
 10. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua>.
 11. Вища освіта в Україні - [http:// osvita.ua/vnz](http://osvita.ua/vnz).
 12. WHO World Report on Disability [Internet]. WHO. [cited 2014 Nov 8]. Available from: [http:// www.who.int/disabilities/world_rcport/2011/en](http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en).
 13. WHO global disability action plan 2014-2021 [Internet], WHO. [cited 2014 Oct 21]. Available from: [http://www.who.int/diS3bilities/actionplan/en](http://www.who.int/disabilities/actionplan/en).
 14. World Health Organization. Rehabilitation 2030: a call for action: Meeting report [Inter-net]. WHO; 2017. Available from: [http://www.who.int/ 28. disabili ti es/carc.rchab-2030/en](http://www.who.int/disabilities/carc.rchab-2030/en)